

Sygn. akt *VI RCa 105/14*

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 czerwca 2014 roku

Sąd Okręgowy w Olsztynie VI Wydział Cywilny Rodzinny w składzie:

Przewodniczący: SSO Jolanta Piórkowska

Sędziowie: SO Lech Dłuski

SR del. do SO Arkadiusz Rokicki (spr.)

Protokolant: sekretarz sądowy Joanna Niedzielska

po rozpoznaniu w dniu 11 czerwca 2014 roku w Olsztynie

na rozprawie

sprawy z powództwa **S. M.**

przeciwko **Z. M.**

o obniżenie alimentów

na skutek apelacji powoda i pozwanej

od wyroku Sądu Rejonowego w Szczytnie

z dnia 28 lutego 2014 roku

sygn. akt III RC 144/13

I. Apelacje stron oddala.

II. Koszty procesu za instancję odwoławczą wzajemnie znosi.

Sygn. akt VI RCa 105/14

UZASADNIENIE

Powód S. M. wniósł o obniżenie alimentów orzeczonych wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w Gdańsku z dnia 30 kwietnia 1998r. w sprawie II C 348/97, na mocy którego zobowiązany został do zapłaty na rzecz pozwanej Z. M. kwoty stanowiącej 25% jego miesięcznych zarobków nie mniej niż 350 zł miesięcznie. W piśmie procesowym z dnia 16 lipca 2013r. rozszerzył powództwo domagając się obniżenia alimentów do kwoty po 1.250 zł miesięcznie. W uzasadnieniu swojego żądania podał, że zmieniła się jego sytuacja majątkowa i finansowa. Obecnie jest emerytem. Dodatkowo pracuje jako Dyrektor Biura Ochrony (...) w W., a umowa o pracę została zawarta na okres do 22 listopada 2013r. Powód regularnie płaci alimenty. Mieszka z żoną i synem. Spłaca kredyt zaciągnięty na zakup mieszkania. Jego żona jest zadłużona na kwotę 5.800 zł miesięcznie oraz obciążona spłatą kart kredytowych.

Pozwana Z. M. wniosła o oddalenie powództwa w całości. W uzasadnieniu swojego stanowiska podała, że w sprawie III RC 253/02 Sąd oddalił powództwo o obniżenie alimentów. Powód zarabiał wtedy 2.500 zł miesięcznie i otrzymywał liczne dodatki do wynagrodzenia. Jego żona prowadziła własną działalność gospodarczą, osiągając

dochody w wysokości około 2.000 zł. Obecnie powód pobiera obniżoną emeryturę w wysokości 2.213,86 zł oraz z tytułu zatrudnienia na stanowisku Dyrektora Biura Ochrony (...) w W. wynagrodzenie w kwocie 10.972,85 zł miesięcznie. Tym samym kwota jego dochodów jest czterokrotnie wyższa niż dochody osiąmane w 2003 r.

Sąd Rejonowy w Szczytnie wyrokiem z dnia 28 lutego 2014r. obniżył alimenty zasądzone od powoda S. M. na rzecz pozwanej Z. M. w wyroku Sądu Wojewódzkiego w Gdańsku z dnia 30 kwietnia 1998r. w sprawie II C 3481/97 w wysokości 25 % miesięcznych zarobków powoda nie mniej niż po 350 zł miesięcznie do kwoty po 3.000 zł miesięcznie, płatne z góry do dnia 05 każdego miesiąca z ustawowymi odsetkami w razie opóźnienia w płatności którejkolwiek z rat, do rąk pozwanej, poczynając od dnia 01 lutego 2014r. W pozostałej części powództwo oddalił, zaś koszty procesu pomiędzy stronami wzajemnie zniósł.

Sąd I instancji ustalił, że alimenty na rzecz pozwanej Z. M. zostały zasądzone w wyroku Sądu Wojewódzkiego w Gdańsku z dnia 30 kwietnia 1998r. w sprawie II C 3481/97 na kwotę stanowiącą 25% miesięcznych zarobków S. M. nie mniej niż 350 zł miesięcznie. Przed Sądem Rejonowym w Szczytnie toczyła się sprawa o obniżenie alimentów i wyrokiem z dnia 16 maja 2003r. w sprawie III RC 253/02 powództwo zostało oddalone. Powód pracował wtedy jako policjant i zarabiał netto 2.500 zł. Pozostawał w związku małżeńskim, z którego miał syna. Jego żona prowadziła własną działalność gospodarczą i zarabiała ok. 2.000 zł miesięcznie. Pozwana miała (...)lat i uczęszczała do I klasy szkoły podstawowej. Jej matka pracowała w Izbie Celnej i zarabiała ok. 1.400 zł. Powód S. M. w 2012r. przeszedł na emeryturę. Od 23 sierpnia 2012r. rozpoczął pracę jako Dyrektor Biura Ochrony (...)w W.. Aktualnie umowa o pracę została przedłużona na czas nieokreślony. Z tego tytułu osiąga wynagrodzenie netto w wysokości 10.972,85 zł oraz otrzymuje dodatki do wynagrodzenia w postaci premii wypłacanych co pół roku w kwotach od 10.000 zł do 20.000 zł. Jego emerytura została pomniejszona do kwoty 3.311,28 zł z powodu uzyskiwania dochodów z innego źródła. Powód przebywa w W., gdzie wynajmuje mieszkanie, za które płaci łącznie ok. 2.000 zł. Ponosi koszty dojazdów do G. w wysokości ok. 2.000 zł. Podczas pobytu w W. korzysta z samochodu służbowego i potrącana jest mu kwota 750 zł. Na leczenie wydaje ok. 4.000 zł. W G. zamieszkuje z żoną i synem w mieszkaniu własnościowym. Nadal spłaca kredyt hipoteczny w ratach po 1.700 zł miesięcznie. Jego żona A. M. prowadzi własną działalność gospodarczą, która aktualnie przynosi niewielkie dochody. Żona powoda wraz ze współniczką zaciągnęły kredyt na zakup lokalu, w którym prowadzą działalność gospodarczą, którego raty wynoszą 1.000 zł miesięcznie na każdą z nich. Syn powoda ma (...)lat i pozostaje pod opieką ortodonta. Powód oprócz mieszkania w G., posiada wspólnie z żoną działkę rekreacyjną w K.K. oraz działkę budowlaną w miejscowości L.. Pozwana Z. M. ukończyła (...)lat i jest uczennicą III klasy liceum ogólnokształcącego. Uczęszcza na kilka korepetycji, których koszt wynosi 1.200 zł miesięcznie. Pozwana ma problemy z zatokami i przy jednym ataku choroby wydatki wynoszą około 150 zł. Ponadto ma problemy dermatologiczne. W związku z tym stosuje naprzemiennie 3 rodzaje maści, których koszt wynosi od 30 do 60 zł. Nosi okulary i ma dwa razy w roku wizyty u okulisty. Ostatnie okulary zostały zakupione za 700 zł. Matka pozwanej J. M. pracuje w N. w takim systemie, że wyjeżdża za granicę na 3-4 tygodnie, a następnie taki sam czas spędza w Polsce. Zarabia przez te okresy pobytu za granicą po 460 euro. W S. posiada mieszkanie własnościowe, które kupiła na kredyt, a raty kredytu wynoszą po około 600 zł miesięcznie. Ponadto ponosi koszty utrzymania mieszkania, które wynoszą około 700 zł miesięcznie. Spłaca także dwie pożyczki, które zaciągnęła w związku z (...)urodzinami córki oraz jej studniówką i łącznie spłaca po 730 zł miesięcznie. Na remont pokoju córki przeznaczyła ok. 7.000 zł. Za szczepienia córki na (...)zapłaciła 1.500 zł, a za szczepienie przeciw kleszczom 230 zł. Na wypoczynek wakacyjny córki wydaje około 3.000 zł rocznie. Powód płacił pozwanej dobrowolnie alimenty w wysokości 1.500 zł miesięcznie. Nie poinformował jej o podjęciu pracy w (...). W związku z tym wszczęta została egzekucja komornicza, w tym także z odprawy emerytalnej powoda. W 2013r. komornik wyegzekwował większość alimentów, obliczając procent od rzeczywistych dochodów uzyskiwanych przez powoda z emerytury oraz wynagrodzenia za pracę i ściągnął alimenty z odprawy emerytalnej. Powód utrzymywał poprawne kontakty z córką do czasu wszczęcia przez jej matkę egzekucji komorniczej. Zabierał córkę do swojego miejsca zamieszkania, zapraszając do restauracji. Zabierał ją także na wakacje, w tym także na wyjazdy zagraniczne. Robił jej dodatkowe prezenty oraz dokładał się do większych wydatków. Obecnie strony nie utrzymują żadnych kontaktów.

Sąd Rejonowy stwierdził, że od ostatniej sprawy o alimenty sytuacja materialna i zawodowa powoda zmieniła się przez przejście na emeryturę, podjęcie dodatkowej pracy wykonywanej poza miejscem zamieszkania. Nominalne dochody powoda zwiększyły się w stosunku do 2003r. około 5-krotnie. Jednocześnie zwiększyły się uzasadnione wydatki, które powód ponosi w związku z zatrudnieniem, podjętym poza miejscem stałego zamieszkania. Uzasadnionym wydatkiem jest wynajem mieszkania i cotygodniowe dojazdy do stałego miejsca zamieszkania. Powód ponosi także inne wydatki, w tym na utrzymanie młodszego dziecka, opłaty za mieszkanie w G., raty kredytu, które ponosił także w czasie, gdy toczyła się poprzednia sprawa. Sytuacja firmy żony powoda jest ciężka i bezpośrednio nie wpływa na zakres obowiązku alimentacyjnego powoda. Analizując usprawiedliwione potrzeby pozwanej, zdaniem Sądu I instancji, to w stosunku do okresu, gdy toczyła się poprzednia sprawa, wzrosły one nieporównywalnie. Pozwana jest w klasie materialnej i chce się do niej dobrze przygotować, aby kontynuować naukę na dobrej uczelni. Korepetycje, z których korzysta, nie są zbyt wielkie w tych okolicznościach. Uzasadnione są także wydatki związane ze stanem zdrowia pozwanej. Za usprawiedliwione należy uznać także wydatki na niektóre sprzęty i wyjazdy Z. M.. Pozwana ma prawo do takiej samej stopy życiowej jak jej ojciec. Obecnie została pozbawiona takiej możliwości, zaś matka z kwoty proponowanej przez powoda tytułem alimentów, nie byłaby w stanie zapewnić córce takiego poziomu życia jaki miała przed wytoczeniem tego powództwa. Sąd Rejonowy uwzględnił powództwo odnośnie zmiany płatności alimentów poprzez ich kwotowe ustalenie. Orzeczenie alimentów w procentowej wysokości było uzasadnione w czasie, gdy powód pracował w jednym zakładzie pracy. Gdy uzyskuje dochody z dwóch źródeł, a dodatkowo do tego dochodu są wypłacane premie oraz dokonywane potrącenia z różnych tytułów, powstają wątpliwości interpretacyjne związane z określeniem od których składników powinny być liczone alimenty, a które składniki powinny być wyłączone. Kwotowe ustalenie alimentów pozbawi strony wątpliwości w interpretacji orzeczenia sądowego. Ponadto zmieniono wyrok w przedmiocie wysokości alimentów i zasad ich wypłacania z datą 01 lutego 2014r. tj. miesiąca ogłoszenia wyroku w tym przedmiocie, albowiem, jak wynika z akt komorniczych, egzekucja spowodowała wyegzekwowanie znacznej części zaległych alimentów i orzeczenie nowych zasad płatności alimentów z datą wsteczną wprowadziłoby dodatkowy chaos do egzekucji komorniczej. Dotychczas ustalone alimenty w pełni zostały wykorzystane na potrzeby powódki, m.in. związane ze studniówką i osiemnastymi urodzinami, do których powód nie dołożył, a które zostały sfinansowane z pożyczek zaciągniętych na ten cel przez matkę pozwanej.

Apelacje od powyższego wyroku wniosły obie strony.

Powód S. M. w swojej apelacji zaskarżonemu wyrokowi zarzucił:

1. naruszenie art. 135 § 1 k.r.o. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że potrzeby pozwanej zwiększyły się znacząco, podczas gdy z zebranego w sprawie materiału dowodowego to nie wynika,
2. naruszenie art. 138 k.r.o. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i obniżenie alimentów od dnia 01 lutego 2014r. zamiast od dnia wniesienia pozwu, podczas gdy zmiana stosunków, uzasadniająca obniżenie alimentów istniała już w dniu wytoczenia powództwa, tj. 10 maja 2013r.,
3. błąd w ustaleniach faktycznych – co do wysokości kosztów utrzymania pozwanej (poprzez ich zawyżenie) oraz kosztów utrzymania powoda i jego żony (w tym spłacanych kredytów) i ich dochodów,
4. naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez wybiórczą i niewłaściwą ocenę zebranego materiału dowodowego w sprawie poprzez:
 - a. uznanie, iż pozwana przeznaczająca na korepetycje kwotę 1.200 zł miesięcznie, podczas gdy nie przedstawiła żadnego dowodu na powyższe twierdzenie, a ceny korepetycji na terenie S. są znacznie niższe,
 - b. uznanie, że koszty związane z utrzymaniem pozwanej wynoszą 3.000 zł, podczas gdy taka wysokość kosztów nie została udowodniona i została w konsekwencji ustalona przez Sąd dowolnie.

Wskazując na powyższe powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez obniżenie alimentów zasądzonych od niego na rzecz pozwanej wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w Gdańsku z dnia 30 kwietnia 1998r. w sprawie II C 348/97

z wysokości 25% jego miesięcznych zarobków nie mniej niż 350 zł miesięcznie do kwoty po 1.250 zł miesięcznie, poczynszy od 10 maja 2013r. i zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów procesu za obie instancje.

W uzasadnieniu apelacji powód podniósł, że Sąd I instancji nieprawidłowo ustalił, iż potrzeby pozwanej znacząco wzrosły. Wydatki pozwanej związane z leczeniem, wypoczynkiem, zakupem sprzętu czy remontem pokoju to wydatki, które nie są ponoszone każdego miesiąca. Ponadto pozwana nie udowodniła wysokości kwestionowanych przez powoda wydatków, a Sąd oparł się w tej mierze wyłącznie na twierdzeniach Z. M.. Z informacji uzyskanych w Internecie wynika, że średni koszt godziny korepetycji z języka angielskiego to 23 zł, języka niemieckiego – 27 zł, matematyki – 27 zł. Ponadto nie zgadza się z datą początkową ustalenia nowej kwoty alimentów. Przed wyrokowaniem pozwana wygzekwowała od powoda kwotę kilkunastu tysięcy złotych. Tak znaczna kwota nie mogła zostać przeznaczona na potrzeby uprawnionej, a zatem należy domniemywać, że stanowią jej oszczędności. Powód podał również, że nieprawidłowo zostały ustalone dochody jego żony. W 2012r. średniomiesięczne dochody wyniosły 6.807,56 zł, a z tytułu kredytów spłaca co miesiąc 5.800 zł.

Pozwana Z. M. w swojej apelacji zaskarżonemu wyrokowi zarzuciła:

1. obrazę prawa materialnego, a mianowicie:

przepisu art. 135 k.r.o. polegającego na zmianie sposobu ustalenia wysokości kwoty alimentów należnych uprawnionej z 25% miesięcznych zarobków na kwotę 3.000 zł, która nie uwzględnia w pełni możliwości zarobkowych i majątkowych powoda,

przepisu art. 133 k.r.o. poprzez pominięcie, iż niezdolne do samodzielnego utrzymania się dzieci mają prawo do równej stopy życiowej z rodzicami, a tę najlepiej zapewniał procentowy sposób ustalenia wysokości należnych pozwanej alimentów,

przepisu art. 138 k.r.o. poprzez ustalenie, iż nastąpiła zmiana stosunków uzasadniająca obniżenie alimentów, podczas, gdy znacznie wzrosły zarówno potrzeby uprawnionej jak i możliwości zarobkowe oraz majątkowe zobowiązanego,

2. błąd w ustaleniach faktycznych polegający na ustaleniu, że powód musi ponosić wyższe wydatki na utrzymanie swojej aktualnej rodziny, gdyż sytuacja firmy jego żony jest ciężka – podczas gdy z dokumentów PIT – 36L żony powoda wynika, że jej miesięczny dochód netto to kwota 10.434 za 2012r.

Wskazując na powyższe zarzuty pozwana wniosła o zmianę powyższego wyroku i oddalenie powództwa lub ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji. Wniosła także o obciążenie strony przeciwnej kosztami procesu za pierwszą i drugą instancję.

W uzasadnieniu apelacji pozwana podniosła, że Sąd I instancji przyjął, iż możliwości zarobkowe zobowiązanego wynoszą 14.000 zł miesięcznie, pomijając fakt, że co pół roku pobiera premie w wysokości od 10.000 zł do 20.000 zł. Zatem jego możliwości zarobkowe kształtują się na kwotę od 15.666 zł do 17.333 zł miesięcznie. Jednocześnie Sąd ustalił, że działalność gospodarcza jego żony przynosi niewysokie dochody. Jak wynika z dokumentów PIT – 36L w 2012r. jej miesięczny dochód wynosił 8.666 zł. Pozwana wskazała także, że przysługuje jej prawo do równej z ojcem stopy życiowej, a jej gwarantem jest dotychczasowy (procentowy) sposób ustalania wysokości alimentów. Podniosła również, że sąd może obniżyć alimenty, gdy usprawiedliwione potrzeby uprawnionego zmaleją lub gdy się obniżą możliwości majątkowe i zarobkowe zobowiązanego. Żadna z tych okoliczności w niniejszej sprawie nie miała miejsca. Skarżąca zakwestionowała również rozstrzygnięcie Sądu w zakresie kosztów procesu. Powód żądał obniżenia alimentów z datą wsteczną od 23 sierpnia 2012r. do kwoty 1.250 zł. Sąd obniżył alimenty do kwoty po 3.000 zł od dnia 01 lutego 2014r., a zatem pozwana przegrała proces jedynie w 5% swojego żądania. W związku z tym, zgodnie z brzmieniem przepisu art. 100 k.p.c., koszty procesu winny być w tym stosunku rozdzielone, a nie wzajemnie zniesione.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Obie apelacje nie zasługiwały na uwzględnienie.

Sąd I instancji ustalił wszystkie istotne fakty i wyciągnął z nich logiczne wnioski, a ustalenia te i wnioski Sąd Okręgowy przyjął jako własne.

Sąd ten prawidłowo uznał, że o zakresie obowiązku alimentacyjnego decydują w każdym razie usprawiedliwione potrzeby uprawnionego oraz zarobkowe i majątkowe możliwości zobowiązanego (art. 135 § 1 k.r.o.).

Pojęcia usprawiedliwionych potrzeb nie można jednoznacznie zdefiniować, ponieważ nie ma jednego stałego kryterium odniesienia. Rodzaj i rozmiar tych potrzeb jest uzależniony od cech osoby uprawnionej oraz od splotu okoliczności natury społecznej i gospodarczej, w których osoba uprawniona się znajduje. Nie jest możliwe ustalenie katalogu usprawiedliwionych potrzeb podlegających zaspokojeniu w ramach obowiązku alimentacyjnego i odróżnienie ich od tych, które jako przejawy zbytku nie powinny być uwzględnione. W każdym razie zakres obowiązku alimentacyjnego wyznaczać będą poszczególne sytuacje uprawnionego i zobowiązanego, konkretne warunki społeczno-ekonomiczne oraz cele i funkcje obowiązku alimentacyjnego. Dopiero na tym tle można określić potrzeby życiowe, materialne i intelektualnie uprawnionego (uzasadnienie to tezy IV uchwały Sądu Najwyższego z dnia 16 grudnia 1987 roku, II CZP 91/86). W ocenie Sądu Okręgowego, wysokość ustalonych w zaskarżonym wyroku alimentów uwzględnia potrzeby pozwanej wynikające z jej wieku i stanu zdrowia. Sąd II instancji podziela stanowisko wyrażone w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, że od czasu ustalenia alimentów w dotychczasowej wysokości potrzeby uprawnionej znacząco wzrosły. Za nieuzasadniony uznać należało pogląd powoda, że potrzeby Z. M. pozostają na poziomie zbliżonym do potrzeb z okresu ustalenia alimentów na mocy wyroku Sądu Wojewódzkiego w Gdańsku z dnia 30 kwietnia 1998 r. w sprawie II C 348/97. Ustalenie alimentów na kwotę po 3.000 zł miesięcznie uwzględnia aktualne potrzeby uprawnionej, a także zasadę, że dzieci, które nie mogą utrzymać się samodzielnie mają prawo do równej stopy życiowej z rodzicami. Ustalona w zaskarżonym wyroku kwota alimentów pozostaje w zakresie możliwości zarobkowych powoda, który z jednej strony uzyskuje znaczne dochody z tytułu zatrudnienia i pobiera emeryturę, a z drugiej nastąpił wzrost jego wydatków, wynikający z faktu, że ponosi on dodatkowe koszty utrzymania w związku z zatrudnieniem poza miejscem zamieszkania. Ma także na utrzymaniu czternastoletniego syna. Zauważyć również należy, że Sąd I instancji uzasadnił w sposób przekonywujący konieczność obniżenia alimentów począwszy od 01 lutego 2014r. W ostatnim okresie matka uprawnionej poniosła dodatkowe wydatki związane ze studniówką i osiemnastymi urodzinami córki, które pokryte zostały z pożyczki zaciągniętej na ten cel. Wszczęcie postępowania egzekucyjnego i wyegzekwowanie znacznych kwot alimentów na rzecz uprawnionej było skutkiem zatajenia przez powoda jego rzeczywistych dochodów.

Za nieuzasadniony uznać należało również zarzut pozwanej, iż nie było podstaw do zmiany sposobu ustalania wysokości należnych jej alimentów. Procentowe ustalenie tych należności uzasadnione było niestabilną sytuacją ekonomiczną, a zwłaszcza wysoką inflacją, które to okoliczności miały miejsce w latach dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku. Obecnie wzrost cen nie przekracza 1, 2 % w stosunku rocznym, a zatem zasadne było ustalenie kwotowe świadczenia alimentacyjnego. Za właściwe uznać również należało rozstrzygnięcie Sądu I instancji w zakresie kosztów procesu. Rzeczywiście jeżeli chodzi o obniżenie alimentów żądanie strony powodowej uwzględnione zostało w niewielkim zakresie. Podkreślenia wymaga jednak fakt, że w całości powództwo uwzględnione zostało w części dotyczącej zmiany sposobu ustalania wysokości alimentów (z procentowego na kwotowe).

Uznając zatem, że obie apelacje nie mają uzasadnionych podstaw, na mocy art. 385 k.p.c., Sąd Okręgowy je oddalił.

O kosztach procesu za instancję odwoławczą orzeczono jak w pkt II wyroku (art. 100 k.p.c.).